

Biblioteksplan

Beslutad av kommunfullmäktige 12 december 2016, § 152. Dnr KS2014.0520

Program

Policy

» Plan

Riktlinjer

Regler



”När jag var liten och växte upp fanns (...) fristaden på andra sidan gatan. Jag pratar om den plats som antagligen var den allra viktigaste för mig som barn, stadsbiblioteket. Det var där tillvaron öppnade sig för mig, det var där som jag insåg att världen var större än Skövde.”

Pascal Tshibanda, uppvuxen i centrala Skövde,
kommunikationschef Falköpings kommun

”Biblioteksbesöken varje vecka med vår dotter väckte hennes läslust och intresse och gynnade läsförmåga och språkutveckling. Detta har underlättat skolgången och gett henne verktyg för att uppnå andra mål senare i livet.”

Erik Prestgaard, näringslivschef Skövde kommun

Filialens närhet är avgörande för barn och äldre, det lilla formatet betyder personlig service och ger samtidigt tillgång till det stora bibliotekets resurser. Biblioteket har stor social betydelse där böcker, tidningar och datorer blir ett medel för att mötas.

Barbro Furhoff, låntagare och pensionerad lärare

Dokumenttyp: Plan

Dokumentet gäller för: xxx

Diarienummer: KS2014.0520

Reviderad: XXX

Giltighetstid: 2016-2019

Tidpunkt för aktualitetsprövning: 1 gång per mandatperiod

Dokumentansvarig: Bibliotekschef

Andra tillhörande dokument:

Innehåll

1	Biblioteksplan för Skövde kommun 2016-2019	2
2	Ramar för biblioteksplanen	3
3	Biblioteksverksamheten i Skövde Kommun	4
3.1	Folkbibliotek	4
3.2	Målgrupp barn & unga	5
3.3	Specialmediaverksamheten.....	5
3.4	Filialverksamhet	6
3.5	Mångspråk på biblioteket.....	7
3.6	Digitala biblioteket	7
3.7	Skolbibliotek.....	8
3.8	Fristående skolor	9
3.9	Gymnasiebibliotek.....	9
3.10	Högskolebiblioteket	9
4	Arbetsprocess	10
5	Resultat.....	11
5.1	Läsfrämjande, berättande och kulturella upplevelser	11
5.1.1	Vision.....	12
5.1.2	Mål 2016-2017	12
5.2	Medie- & informationskunnighet (MIK) & digital delaktighet.....	13
5.2.1	Vision.....	13
5.2.2	Mål 2016-2017	13
5.3	Vidgat deltagande.....	14
5.3.1	Vision:.....	14
5.3.2	Mål 2016-2017	14
6	Genomförande, ansvarsfördelning och uppföljning.....	15

Skövde folkbibliotek – en plats för alla

Vision

Folkbiblioteken i Skövde kommun ska enligt Bibliotekslagens mål nå alla.

Bakgrund

Skövdes biblioteksplan beskriver verksamheten på Skövdes kommunala bibliotek och hur den ska utvecklas under 2016-2019. Styrdokument som ligger till grund för planen är Bibliotekslagen, Skollagen, Unescos internationella biblioteksmanifest, Västra Götalandsregionens Regional biblioteksplan 2016-2019, Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsplan samt Skövde vision 2025.

Bibliotekslagen slår fast att biblioteksverksamheten ska vara tillgängliga för alla. Särskild uppmärksamhet ska ägnas barn och unga, personer med funktionsnedsättningar, nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska. Biblioteken i Skövde kommun verkar för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Detta sker genom att biblioteken erbjuder böcker, dagstidningar och tidskrifter, digitala resurser som e-böcker, ljud- och talböcker, databaser och information för lustläsning, studier och det livslånga lärandet. Folkbiblioteken utgör en central del av samhällets infrastruktur för lärande och kunskap. Biblioteket ger möjligheter till hög- och lågintensiva möten, är en arena för kultur, åtnjuter högt förtroende och är en trygg och välkomnande plats för alla. Snabb digital utveckling ställer stora krav på folkbiblioteken att motsvara invånarnas höga förväntningar på medier, digitala resurser och teknik. Skövde stadsbiblioteks omfattande digitala tjänster är tillgängliga dygnet runt. Folkbibliotekets demokratiska uppdrag är allas lika tillgång till information och att minska den digitala klyftan. Biblioteket ska aktivt erbjuda digitala tjänster för aktuella plattformar samt personalens kompetens. I ett samhälle i snabb förändring står biblioteken inför utmaningar såsom resursknapphet, ökande digitala kompetenskrav, höga förväntningar på teknikresurser och hård konkurrens om vuxnas, barns och ungas tid och intresse.

Övergripande verksamhetsmål för Skövde stadsbibliotek för 2016-2019 är Läsfrämjande, Medie- och informationskunnighet (MIK) och digital delaktighet samt Vidgat deltagande.

Bibliotekets viktigaste resurs är dess personal som dagligen arbetar med informationsförsörjning och relationsskapande i direkt litteraturförmedling.

I det 2016 initierade samarbetet Bibliotek Skaraborg 9-gruppen stärks tillgången på medier genom ett gemensamt biblioteksdatasystem. De kommuner som ingår Falköping, Gullspång, Hjo, Karlsborg, Mariestad, Skövde, Tibro, Tidaholm samt Töreboda.

Kommunfullmäktige antar biblioteksplanen och den revideras efter fyra år. Biblioteksplanen följs upp i biblioteksverksamhetens årliga verksamhetsberättelse.

1 Biblioteksplan för Skövde kommun 2016-2019

Bibliotekslagen 2013:801 slår fast att kommuner ska ha biblioteksverksamhet som verkar för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska även främja läsning, litteratur, information, utbildning, forskning, det livslånga lärandet och erbjuda ett brett kulturellt utbud. God läsförmåga och digital delaktighet är grundläggande för en fungerande demokrati.

I vårt samhälle ses biblioteket först och främst som en allmän plats. Det är öppet för alla, oavsett kön, religion eller politisk tillhörighet. Men ett bibliotek kan också ses som en privat sfär beroende på vad användarna gör i biblioteket, såsom studierelaterade, arbetsrelaterade eller aktiviteter av privat karaktär. Detta menar de norska biblioteksforskarna Aabø & Audunson i sin artikel "Use of library space and the library as place" (2012). Vidare menar de att folkbibliotekets samhällsbyggande funktion framträder genom bibliotekets sociala, utbildande och kulturella roller. Detta kännetecknas av att biblioteket tillhandahåller fria uppehållsplatser och fri tillgång till teknik, men biblioteket kan också ses som en fristad dit man kan gå utan att behöva göra något specifikt eller tala med någon om man själv inte vill.

Den norske biblioteksprofessorn Ragnar Audunson menar i sin artikel "The public library as a meeting place in a multicultural and digital context: The necessity of low-intensive meeting-places" (2005) att folkbibliotekets roll har förändrats i vårt multikulturella och digitaliserade samhälle. De så kallade lågintensiva mötesplatserna behövs för att överbrygga de kulturella och sociala klyftorna i samhället. Med lågintensiva möten menas att människor träffas som annars inte skulle ha gjort det, då de rör sig utanför sin bekvämlighetszon. Exempel på detta är att användaren lyssnar på ett föredrag, deltar i en annonserad programverksamhet på biblioteket eller bara står och söker en bok i hyllan bredvid en annan användare.

2015 undersökte två studenter från Bibliotekshögskolan i Borås aktiviteter på Skövde stadsbibliotek. Detta resulterade i kandidatuppsatsen "Skövdes vardagsrum: En observationsstudie av användarnas aktiviteter på Skövde stadsbibliotek".

Undersökningen utgick från en dansk modell kallad Four spaces av Jochumsen, Hvenegaard Rasmussen och Skot-Hansen. Modellen innebär att biblioteksrummet kan användas på fyra olika sätt, som inspirationsrum, lärande rum, mötesrum eller skapanderum. Dessa rum kan också användas i kombinationer med varandra. Författarna menar att Skövde stadsbibliotek är både en lågintensiv och en högintensiv mötesplats. Den lågintensiva mötesplatsen kan till exempel ses i tidningshallen vilken blir ett mötesrum där användare som inte känner varandra sitter och läser dagstidningar sida vid sida. Samma sak gäller lärande rummet där användare sitter och studerar med böcker eller laptops. Inspirationsrummet finner vi på barn- och ungdomsavdelningen där det pusslas och leks. Skapanderummet, vilket på Skövde stadsbibliotek kan ses som en högintensiv mötesplats återfinns mitt i biblioteket med aktiviteter för vuxna såsom Mångsidiga måndagar eller teater för barn. Med högintensivt möte menas att människor med samma intressen träffas och umgås och utbyter erfarenheter och åsikter.

Med utgångspunkt i styrdokumentet och inspiration från ovanstående forskning avser Skövde stadsbibliotek att utforma en biblioteksplan som uttrycker att biblioteket arbetar för att vara en plats för alla oavsett kön, religion eller politiska åsikter.

2 Ramar för biblioteksplanen

Biblioteksplanen har sin utgångspunkt i Bibliotekslagen, Unescos internationella biblioteks-manifest, Skollagen, Västra Götalandsregionens regionala biblioteksplan 2016-2019, Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsplan samt Skövde vision 2025.

Bibliotekslagen (2013:801) slår fast att biblioteken är för alla. Prioriterade är barn och unga för att främja deras språkutveckling och läsförståelse genom att väcka läslust. Särskild uppmärksamhet ska också ägnas de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska. Personer med funktionsnedsättning ska ges tillgång till anpassade medier och teknik.

Skollagen (2010:800) slår fast att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och gymnasieskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Skolbibliotek är rektors ansvar. Skolinspektionen menar att eleverna ska ha tillgång till bibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd. Skolbiblioteket ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning och definierar ett skolbibliotek som ”en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställts till elevernas och lärarnas förfogande med hjälp av kompetent personal. Skolbiblioteket är en del av skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande”.

På den regionala nivån har Kultur i Väst uppdraget att utgöra ett resurs- och kompetensstöd för Västra Götalands kommunbibliotek. **Regional biblioteksplan 2016-2019** har fokus på lärande, läsning och tillgänglighet i fyra mål:

- Lärande och utveckling
- Läsa, förstå och uppleva
- Öppenhet och tillgänglighet
- Digital delaktighet

I **Vision Skövde 2025** står det att ”Skövde-regionen är känd i landet som en välkomnande och växande region där människor möts, verkar och mår bra” och listar prioriterade utvecklingsområden. Skövde stadsbibliotek svarar tydligast mot de tre utvecklingsområdena

- ”Regionen”: samarbete kring biblioteksutveckling inom Skaraborg och VGR skapar hållbarhet,
- ”Attraktiva boendemiljöer”: bibliotek erbjuder en trygg, lokal mötesplats som åtnjuter högt förtroende samt
- ”Kunskapsutveckling”: biblioteken utgör kulturell infrastruktur för läsning, information och för det livslånga lärandet.

3 Biblioteksverksamheten i Skövde Kommun

Biblioteksverksamheten inom Skövde kommuns geografiska yta består av folkbiblioteket i Skövde kulturhus och sex folkbiblioteksfilialer vilka är till för allmänheten, skolbibliotek för eleverna i grund- och gymnasieskola, Högskolans bibliotek samt Skaraborgs sjukhus medicinska- och patientbibliotek. Högskolebiblioteket och biblioteket på Skaraborgs Sjukhus Skövde drivs i statlig respektive regional regi, men utgör också en biblioteksresurs för kommunens invånare.

3.1 Folkbibliotek

För Skövde stadsbibliotek ansvarar Kultur- och fritidsnämnden. Huvudbiblioteket är beläget i Sveriges första kulturhus byggt 1964 och de sex filialbiblioteken finns i Skultorp, Stöpen, Södra Ryd, Tidän, Timmersdala och Vårsås. Biblioteken finns också digitalt på webben med tjänster såsom hantering av låntagarkonton, reservationer och omlån av medier, nedladdning av e-böcker samt tillgång till ett antal databaser tillgängliga 24 timmar om dygnet. Skövde stadsbibliotek har 23 medarbetare fördelade på 19 årsverken. Biblioteken har sammantaget öppet 125 timmar i veckan för allmänheten. Planerade besök från förskola och skola uppgår till 2 200 per läsår och dessa besök sker till stor del utanför bibliotekets öppettid.

Stadsbiblioteket samarbetar brett och uppsökande med för- och grundskola inom sektor barn och utbildning, med regionens verksamheter via BVC, familjecentral och folktandvård, inom egna sektor medborgare och samhällsutveckling på fritidsgårdar och vuxenutbildning samt gentemot många verksamheter inom Sektor vård och omsorg. Tillsammans med civilsamhället och genom förenings- och medborgardialog skapas verksamhetsutveckling och arrangemang.

Bibliotekens utbud av medier, digitala och traditionella pappersböcker och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. Regelbundna inköpsmöten hålls och för att kunna erbjuda ett så brett utbud som möjligt köps mycket medier på låntagarefterfrågan. Antalet nyförvärv är en viktig faktor för bibliotekets attraktivitet. Tillgången på e-medier styrs av företaget E-livs affärsmodell och en för Skövde stadsbibliotek vald prisnivå för kontroll av mediebudgeten.

Skövde stadsbibliotek inleder 2016 ett samarbete med åtta kommuner i Skaraborg gällande gemensamt biblioteksdatasystem. Gemensam medieupphandling görs för Skaraborgs alla 15 kommuner. Gemensamma låneregler och policy kring avgifter utarbetas och mediesamverkan bland annat kring mångspråkslitteratur är prioriterat. Ett fördjupat samarbete och samverkan biblioteken emellan är på många plan en förutsättning för att hållbart bygga framtidens bibliotek, stärka varumärket och samordna kommunikation.

3.2 Målgrupp barn & unga

Skövde stadsbibliotek har en omfattande verksamhet för barn och unga, en prioriterad målgrupp. Medier för barn och unga ställer stora krav på aktualitet, attraktivitet och bredd. Pekbok eller lättläst för nybörjare till grafiska romaner i fantasygenren ska matchas med rätt läsare – ett av bibliotekets viktigaste uppdrag. Barn- och ungdomsböcker finns på drygt 40 språk förutom svenska – alla barn ska helst hitta böcker på sitt språk. Specialmedier som tvillingböcker med parallelltext på två språk är ett sätt att använda litteraturen för snabb integration och språkinläring. Sagostunder på svenska och andra språk för de yngsta är ett av bibliotekets mest älskade program. De äldre barnen erbjuds läsfrämjande aktiviteter som läsklubben ”Läs-näsan” och under sommarlovet läsklubben ”Sommarboken” då barnen möts, pratar om de böcker man läst och får tips på nya. Läsningen ska vara lustfylld och utan pekpinna. ”Kulturkul” är programverksamhet för barn 0-17 år på lördagar i samarbete med övriga enheter inom kulturavdelningen. I samarbete med grundskolan planeras klassbesök där årskurserna 2 och 5 prioriteras. Bibliotekarierna ger barnen lånekort, tips om böcker, inspiration till läsning och informations- och sökmetodik. Bokdepositioner skickas till skolorna och används av eleverna där.

Förskolorna är flitiga besökare på biblioteket. Bibliotekarierna möter förskolans personal i informationsmöten med mera. ”Sagor i gröngräset” då barn- och ungdomsavdelningens medarbetare spelar barnteater för förskolebarn i Boulognerskogen är etablerat och välbesökt. Deltagande i arrangemang som Tjejpunkten och Killpunkten, mässor och konferenser är ett viktigt sätt att vidga deltagandet.

3.3 Specialmediaverksamheten

Bibliotekslagen fastslår att biblioteksverksamheten ska vara tillgänglig för alla och anpassas efter användarnas behov och förutsättningar. För användare med funktionsnedsättningar tillhandahåller Skövde stadsbibliotek genom avdelningen Specialmedia:

- Specialanpassade medier, t ex:
 - DAISY-talböcker på skiva och på minneskort.
 - Lättläst – skönlitteratur, faktaböcker och nyhetstidning.
 - Stor stil – böcker med extra stor stil.
- Boken kommer, hemleverans av boklådor till personer som på grund av ålder eller långvarig sjukdom inte kan ta sig till biblioteket.
- Egen nedladdning av DAISY-talböcker från Myndigheten för tillgängliga mediers (MTM) tjänst Legimus.
- Särskilt anpassade aktiviteter såsom läskaféer och läsombudsträffar.

För barn och unga med funktionsnedsättningar tillhandahåller Skövde stadsbibliotek nedladdning av talböcker via Legimus, lättlästa böcker, cd-böcker samt Äppelhyllan. Äppelhyllan är en fysisk avdelning i biblioteket med anpassade medier såsom Bok & DAISY, taktila böcker och böcker med teckenstöd. För vuxna användare med funktionsnedsättningar tillhandahåller stadsbiblioteket cd-böcker, DAISY-talböcker, storstilsböcker, lättlästa böcker och egen nedladdning från Legimus. ”Boken kommer” innebär att böckerna

levereras hem till användare som på grund av ålder eller långvarig sjukdom inte själva kan komma till biblioteket

Skövde stadsbibliotek samarbetar gränsöverskridande inom den kommunala verksamheten med sektor vård och omsorg, avdelningarna för funktionsnedsättning, äldreboenden/träffpunkter och anhörigverksamheten samt med sektor barn och utbildning som specialpedagoger inom barn och elevhälsa. Synskadades riksförbund, Kultur i Väst på regional nivå och övriga civilsamhället är samarbetspartners. Avdelningen för specialmedia arrangerar och/eller deltar i årliga återkommande arrangemang såsom lässtafett, läskafé, anhörigdag, seniormässa samt nationella dyslexiveckan för att vidga deltagandet.

3.4 Filialverksamhet

Filialbiblioteken norr om Skövde stad finns i Stöpen, Södra Ryd, Tidän och Timmersdala. Österut Vårsås och söderut Skultorp som också är det enda icke integrerade folk- och skolbiblioteket. Att skola och bibliotek delar bibliotekslokal och verksamhet i en avtalsstyrd ansvarsfördelning är ett effektivt bruk av skattemedel. Integrerade folk- och skolbibliotek innebär att barn och unga tidigt kommer i kontakt med bibliotek och läsning och litteratursökning kan bli en naturlig del av skoldagen. Timmersdala bibliotek har RFID-stationer för utlån och återlämning vilket innebär att eleverna själva kan låna böcker även då biblioteket inte är bemannat. Även förskolan, fritidsgårdsverksamheten och äldreomsorgen i Timmersdala har på detta sätt tillgång till biblioteket även då folkbibliotekets personal inte bemannar. RFID-uppgradering sker under kommande år i Södra Ryd och Tidän.

Södra Ryd är tillsammans med Tidän fokusområden för kommunens områdesutveckling. Ansvarig områdesutvecklare har sin bas på Södra Ryds bibliotek. Arbetet för ökad integration sker också genom täta kontakter mellan skola, fritidsgård och bibliotek under rubriken Södra Ryds kultur & fritidscenter. Skövde kommuns kontaktcenter ansvarar för Medborgarservice i biblioteket.

Filialernas verksamhet har fokus på barn och unga och folkbibliotekets personal tar emot drygt 2 000 besök av förskolegrupper och skolklasser. Programverksamhet med utställningar, temakvällar och bokcaféer och uppsökande verksamhet som bokprat och BVC-besök vidgar deltagandet. Biblioteket i Vårsås har en sedan länge väl fungerande vänförening, Bibliotekets vänner, som i en fördjupad delaktighet kring programkvällar och temadagar engagerar hela orten.

Filialbiblioteken fyller med sin närhet till invånarna en viktig funktion i lokalsamhället. På biblioteken kan man inte bara låna medier och få tillgång till hela bibliotekssystemets medier utan också läsa tidskrifter, gratis låna dator och kopiera. Filialbiblioteken fungerar också som en uppskattad mötesplats och är i kraft av sin närhet betydelsefulla då barn och gamla kan ta sig till biblioteket.

3.5 Mångspråk på biblioteket

Folkbiblioteken i Sverige har en viktig funktion att fylla när det kommer till integrering av nyanlända. Två av de användargrupper bibliotekslagen fokuserar särskilt på är nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska. Genom att tillhandahålla ett brett och aktuellt bestånd av utländsk litteratur, svensk litteratur på utländska språk, språkkurser samt lättläst litteratur på svenska bidrar detta läsfrämjande arbete också till vidgat deltagande för dessa grupper. Medier finns på samtliga fem minoritetsspråk och många övriga språk därutöver. Skövde kommun är förvaltningsområde för finska språket, Skövde stadsbibliotek samarbetar regelbundet med förvaltningsområdet och har ett stort bestånd av finska medier.

Biblioteksvisningar för studerande av Svenska för invandrare, sagostunder på finska och arabiska, programverksamhet och medborgardialog med finsktalande Skövdebor i samarbete med Finskt förvaltningsområde är exempel på verksamhet för grupper med annat modersmål än svenska.

Som komplement till ett fåtal papperstidningar på annat språk än svenska erbjuds tidskrifts-databasen PressReader med 2000 dagstidningar och tidskrifter från 100 länder på över 60 språk fritt tillgänglig på bibliotekets datorer i IT-galleriet och via webben, en digital resurs för integration.

3.6 Digitala biblioteket

Behovet av och efterfrågan på digitala tjänster är växande och Skövdes digitala bibliotek på webben har sedan många år fler besökare än de fysiska biblioteken. Dygnet runt kan låntagare söka i bibliotekets katalog, reservera eller låna om, beställa lånekort, få tillgång till databaser, få läsinspiration eller informera sig om öppettider och arrangemang. På plats erbjuder stadsbibliotekets it-galleri sex internet-datorer för allmänheten med Microsofts Office-paket och skrivare. I Västgötarummet finns två publika datorer med släktforskningsprogram. Biblioteksfilialerna har publika datorer och kopianator med skanner. Genom bibliotekets webb erbjuder alla bibliotek lika tillgång till digitala tjänster och besökarna kan där också vara medskapande.

Biblioteket ska aktivt arbeta med informationssökning och källkritik. Databaser är viktiga alternativ till Googlesökningar och logaritm-filtrerad information till medborgarna. Mediearkivet, Landguiden och PressReader är tillsammans med bibliotekets e-bokstjänst E-lib och stipendiedatabasen Global Grant några av de digitala tjänster som kan nås av Skövdes låntagare dygnet runt. I samarbete med Skövde Släktforskarförening erbjuds handledning i släktforskning i de databaser som finns tillgängliga på datorerna i Västgötarummet.

Skövde stadsbibliotek deltar i den nationella satsningen Digidel för att öka digital delaktighet. Get Online Week och e-medborgarveckan i samarbete med kommunens it-avdelning har samma syfte. Alla satsningarna är viktiga då skillnader i kunskap om och tillgång till digital teknik skapar en digital klyfta vad det gäller delaktighet i samhället, en demokratisk utmaning.

3.7 Skolbibliotek

Skollagen slår fast att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

För grundskolorna i Skövde och därmed också skolbiblioteken ansvarar rektor och ytterst sektor barn och utbildning och barn- och utbildningsnämnden. Grundskolorna i Skövde har skolbibliotek med varierande resurser och omfattning vad gäller medier, bemanning och verksamhet. Endast de med folkbiblioteket integrerade skolbiblioteken i Stöpen, Södra Ryd, Tidån, Timmersdala och Vårsås har fullt ut bemannade bibliotek. Dock är endast två av de integrerade folk- och skolbiblioteken, Stöpen och Södra Ryd, öppna och bemannade mer än 20 timmar per vecka. Bemanning 20 timmar är Kungliga bibliotekets (KB) definition av skolbibliotek 2015. Både Södra Ryds och Stöpens integrerade folk- och skolbibliotek har biblioteksutbildade bibliotekarier och en biblioteksassistent där folkbibliotekets personal är en viktig resurs för den pedagogiska skolverksamheten. De integrerade folk- och skolbibliotekens verksamhet regleras i samverkansavtal som beskriver de båda huvudmännens ansvarsområden.

Skövde kommun har 20 kommunala grundskolor där skolbiblioteken ser mycket olika ut. De varierar från boksamlingar i korridorer till skolbibliotek med funktionella lokaler. Gemensamt för alla skolbibliotek som inte är integrerade folk- och skolbibliotek är att biblioteksutbildad personal saknas. Bemanning av skolbiblioteken ser också olika ut och därmed också den pedagogiska verksamhet kring litteraturpedagogik mm som kan bedrivas.

PISA-resultaten visar att elevernas läsförståelse nationellt har blivit sämre och glappet mellan de som har god läsförståelse och de som har dålig läsförståelse ökar.

Vision för Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde:

- Hel- eller deltidsanställda skolbibliotekarier på varje grundskola
- Skolbibliotekssamordnare/inspiratör med ansvar för verksamhetsutveckling
- Lyfta arbetet med Läsförståelse, källkritik och informationssökning
- Ta fram Läsförståelseplan
- Kartläggning av och visioner för Skövdes skolbibliotek av Anna Liljegren och Ingrid Österström, lärare Sektor barn och utbildning, i bilagan ”Skolbibliotek i planen”.

3.8 Fristående skolor

I Skövde finns tre fristående grundskolor samt fem fristående gymnasieskolor. Skollagens krav om elevers tillgång till skolbibliotek gäller även de fristående skolorna. Det är friskolornas huvudmän som ansvarar för skolbiblioteksverksamheten.

Folkbibliotekets resurser kan erbjudas friskolorna mot ersättning och regleras i avtal.

3.9 Gymnasiebibliotek

Gymnasium Skövdes två bibliotek på Kavelbro och Västerhöjd är en miljö för kunskapssökande och för avkoppling, enskilt eller i grupp. Gymnasiebiblioteken är en resurs för elever och personal inom Gymnasium Skövde. De är också en resurs för eleverna på kommunala vuxenutbildningen och på Volvos fristående gymnasium. De medie- och informationsresurser såsom böcker, tidskrifter och databaser som tillhandahålls är anpassade till dessa gruppers behov. Gymnasiebiblioteket är en del av skolans pedagogiska resurs och bibliotekarierna undervisar elever i bland annat informationssökning och källkritik. Biblioteken administrerar utlån och återlämning av elevernas läromedel, till viss del på Kavelbro, och fullt ut på Västerhöjd.

Gymnasium Skövdes bibliotek har tillstånd att registrera elever för egen nedladdning av talböcker via tjänsten Legimus, som tillhandahålls av Myndigheten för tillgängliga medier(MTM).

Gymnasiebiblioteken delar bibliotekssystem med kommunbiblioteket och böcker lånas mellan biblioteken vid låntagarförfrågan. Främst från gymnasiebibliotek till kommunbibliotek men det motsatta förekommer också.

Gymnasiebiblioteken har idag inget samarbete med de fristående gymnasiernas eventuella bibliotek.

3.10 Högskolebiblioteket

För Högskolebiblioteket ansvarar Högskolan i Skövde. Högskolebiblioteket är en resurs för studenter, forskare och personal vid Högskolan i Skövde. Som offentligt finansierad institution är biblioteket även öppet för allmänheten.

De informationsresurser såsom böcker, tidskrifter och databaser som tillhandahålls, är inriktade mot Högskolans utbildnings- och forskningsområden. Merparten av resurserna är digitala, dessa kan användas i biblioteket eller på distans av studenter och anställda på Högskolan. Allmänheten är välkommen att låna tryckta medier och använda digitala informationsresurser på plats i biblioteket. Högskolebiblioteket ger

bland annat stöd och utbildning till studenter och anställda i informationssökning, informationshantering och akademiskt skrivande.

Biblioteket ingår i den svenska fjärrlånekedjan vilket innebär att Högskolans böcker kan beställas och skickas till andra bibliotek i Sverige.

Många av gymnasieeleverna i Skövde gör årligen studiebesök på biblioteket. Genom att erbjuda gymnasieelever studiebesök på Högskolans bibliotek önskar man minska trösklarna till den högre utbildningen och få fler unga att våga söka sig till Högskolan. Bibliotekens utbud och kompetens har visat sig spela också roll vid rekryteringen till högre utbildning.

Vision för samarbete mellan högskolans och Skaraborgs kommunala bibliotek:

Gemensam kompetensutveckling och dialog kring de olika bibliotekstyperna emellan vilket bidrar till en positiv kunskapsutveckling i Skövde.

4 Arbetsprocess

I februari 2015 gav Skövde kommunfullmäktige ett uppdrag till Skövde stadsbibliotek att under 2016 presentera en biblioteksplan (KF § 21/15. KS 2014.0520).

Syftet är att i samarbete mellan kommunala verksamheter och andra aktörer på biblioteksområdet inom Skövde kommuns geografiska område och med koordinering med den delregionala och regionala nivån samt utifrån nationella riktlinjer arbeta fram en biblioteksplan till verksamt stöd för utveckling mot framtidens bibliotek och de utmaningar som detta innebär.

Skövde kommuns mångfalds- och jämställdhetsplan har tagits i beaktning.

Under hösten 2015 och fram till hösten 2016 har omvärldsbevakning, möten med arbetsgrupper, referensgrupper samt fokusgrupper genomförts. I medborgardialog på "Mångsidig måndag" har Skövdes invånare fått vara med diskutera och påverka biblioteksplanens mål. Enkäter har besvarats av barn och unga. Arbetet med biblioteksplanen har bedrivits i samarbete med sektor barn och utbildning, Högskolan i Skövde och inom Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde och stadsbibliotekets egen organisation.

5 Resultat

Utvecklingsområdena för Skövde stadsbibliotek 2016-2019 är:

- Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla – fysiskt och digitalt.
- Samarbete kring biblioteksutveckling inom Skaraborg och Västra Götaland.
- Biblioteken erbjuder en trygg, lokal mötesplats med gott värdskap som åtnjuter högt förtroende och där personliga relationer mellan personal och besökare är en nyckel till framgång.
- Biblioteken utgör kulturell infrastruktur för läsning, information och för det livslånga lärandet.
- En medveten syn på frågor om genus, jämställdhet och mångfald genomsyrar verksamheten.
- Vidgat deltagande eftersträvas i alla verksamheter.
- 2016-2017 har Skövde stadsbibliotek övergripande verksamhetsmål, vilka bryts ned till individuella medarbetarmål:
 - Läsfrämjande, berättande och kulturella upplevelser.
 - Medie- och informationskunnighet (MIK) och digital delaktighet.
 - Vidgat deltagande.

5.1 Läsfrämjande, berättande och kulturella upplevelser

Läsförmåga och läsförståelse är en grundläggande färdighet och en förutsättning för att man som enskild individ ska kunna ta del av och ha inflytande i vårt text- och informationsintensiva samhälle. Detta är ett av skälen till att folkbiblioteken har en hög samhällsrelevans – idag mer än någonsin. Mörkertalet kring dyslexi är stort. Det är skambelagt att erkänna att man inte kan läsa och på individnivå bromsas personlig utveckling, valfrihet kring utbildning och yrkesval och kanske även livskvalité. Det livslånga lärandet ökar i betydelse då omsättningen på kunskap ökar från år till år.

Om läsförståelsen är otillräcklig efter genomgången skolgång finns biblioteken med resurser som kan ge en chans till. Talböcker, lättlästa böcker och det rätta boktipset kan öppna nya dörrar.

Att läsa, berätta och uppleva för lust, kreativitet och avkoppling ökar i betydelse och nu finns de digitala möjligheterna som gör att det finns plattformar och litteraturformer för de flesta behov. Lusten till ord, rim och ramsor är glädjefyllt att dela för föräldrar och barn och läslust och läsglädje väcks redan då barnet är mycket litet. ”Att tända gnistan” beskriver filosofen och pedagogen Montaigne redan på 1700-talet.

Här har biblioteken sin allra viktigaste uppgift.

5.1.1 Vision

Iscensätta boken, litteraturen och berättelserna i programverksamhet.

Erbjuda bibliotekspersonalens kompetens och litteraturkunskap för besökare och icke-besökare genom ökad utåtriktad verksamhet och i det fysiska och i det digitala biblioteket.

Vidga kommunikation i media och på webben.

Mediebeståndet hållas aktuellt och omvärldsbevakade och prioriterade ämnesområden lyftas fram.

Genus-, mångfalds- och jämställdhetsperspektiv skall råda vid medieinköp, exponering, litteraturförmedling och medieöversyn.

Biblioteket ska utveckla det läsfrämjande arbetet kring lättlästa böcker för barn, unga och vuxna.

Biblioteken ska arbeta för ökad integration genom språk- och läsfrämjande.

Genom samarbetet inom Bibliotek Skaraborg öka möjligheterna att stärka läsfrämjande arbete i delregionen.

Nå fler barn och unga på deras fritid.

Samarbeta med Högskolan i Skövde kring kompetensutveckling, läsfrämjande och digitala medier.

5.1.2 Mål 2016-2017

Samverka mellan sektor barn- och utbildning och Kultur- och fritidsavdelningen, sektor medborgare och samhällsutveckling, på lednings- och operativ nivå, för att utveckla biblioteksverksamhet i grundskolan och i de integrerade folk- och skolbiblioteken.

Utvidga mediebeståndet för vuxna, barn och unga i mångspråk, det vill säga med medier på andra språk än svenska samt språkkurser och andra medier för språkstöd och språkinläring.

I arbetet med läsfrämjande för barn, unga och vuxna lyfta fram beståndet av lättläst.

Genom delad katalog med Bibliotek Skaraborg stärka bilden av biblioteket, öka tillgängligheten och bredda tillgången på medier för låntagarna i delregionen.

Arbeta uppsökande för att nå barn och unga med böcker, läsning och berättelser på deras fritid.

Utveckla sagostunderna.

Samarbeta kring språkstöd för integration med den inom sektor barn och utbildning 2017 nystartade mottagnings- och modersmålsenheten

Utveckla mediebeståndet av nya digitala medier på barn- och ungdomsavdelningen

Samarbeta med Högskolan i Skövde och konstverksamheten kring utställning om interaktiva digitala berättelser för barn och unga.

5.2 Medie- & informationskunnighet (MIK) & digital delaktighet

Den digitala teknikutvecklingen går svindlande fort och det man för tio år sedan gjorde på en dator används idag mobiltelefonen till. Teknikutvecklingen ställer stora krav på medborgare oavsett ålder. Även bibliotekets medarbetares medie- och informationskunnighet är avgörande och inte minst krävs pedagogisk förmåga att förklara hur en e-bok laddas ned eller hur man bokar en dator. Bibliotekets besökare ställer dessutom ofta höga krav på den teknik biblioteket ska tillhandahålla vad det gäller internet och möjligheter till utskrifter och skanning av dokument.

Den digitala tekniken skapar samtidigt fantastiska möjligheter att nå fler med information, att kommunicera via sociala medier och att överbrygga fysiska avstånd och funktionshinder på ett sätt som aldrig tidigare varit möjligt.

5.2.1 Vision

Utveckla bibliotekspersonalens medie- och informationskunnighet.

Utveckla användandet av tillgänglig teknik för marknadsföring av bibliotekets tjänster.

Öka kännedomen om, samt tillgängligheten till, det digitala bibliotekets resurser.

5.2.2 Mål 2016-2017

Löpande kompetensutveckling för personalen internt och externt för att kunna instruera om bibliotekets digitala resurser.

Alla medarbetare kan grunderna i hur man registrerar gästlogin i Netloan.

Alla medarbetare kan handleda vid nedladdning av e-böcker.

En bibliotekspodcast med läsinspiration skapas och utvecklas av medarbetarna i samarbete.

Öka synligheten i sociala medier samt arbeta relationsskapande i aktuella sociala medier.

Samarbeta kring Get Online Week, eMedborgarveckan, Dyslexiveckan.

It-kafé för individuell rådgivning vid it-galleriet regelbundet.

5.3 Vidgat deltagande

Västra Götalandsregionens riktlinjer "Rätten att delta i kulturlivet" ställer följande krav på biblioteksverksamheten för att uppnå vidgat deltagande:

- God kunskap och insikt om invånarnas intressen och kreativa förmågor.
- Organisationsformer som bidrar till öppen dialog för att genomföra relevanta och inkluderande kulturverksamheter.
- Kvalitativa och kvantitativa mätmetoder som mäter och visar på de effekter som kultur har på individen och på samhället.

5.3.1 Vision:

Biblioteket ska aktivt bjuda in asylsökande och ensamkommande till visningar och upplevelsestunder på våra bibliotek genom strukturerat samarbete med myndigheter och civilsamhället.

Utveckla samarbetet med SFI.

Utöka samarbetet med föreningslivet och övriga civilsamhället för att nå icke-användare.

Locka nya grupper till biblioteket genom programverksamheten

Gemensam bibliotekskatalog inom Bibliotek Skaraborg 9-gruppen stärker tillgången på medier för biblioteksanvändarna i nordöstra Skaraborg.

5.3.2 Mål 2016-2017

Tjugo planerade visningar av biblioteket för vuxenutbildningens SFI-grupper.

Bredda ämnesområdena på Mångsidiga måndagar i kontinuerligt samarbete med föreningar och studieförbund för att intressera fler och nya användare.

Visningar inklusive källkritik och informationssökning för Plusgymnasiet enligt avtal.

Skapa en informationsbroschyr om bibliotekets tjänster på arabiska.

Värsås bibliotek anordnar Legostudiecirkel för ensamkommande i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan.

Utöka samarbetet med Högskolans bibliotek bl a genom att Skaraborgsbibliotekens personal får information om högskolebibliotekets medieutbud, databaser och pedagogiska arbete.

6 Genomförande, ansvarsfördelning och uppföljning

Biblioteksplanen beskriver och identifierar relevanta frågor för folkbiblioteket i ett digitaliserat och snabbt föränderligt samhälle. Biblioteksplanen prioriterar barn och unga samt integration genom Skövde stadsbiblioteks verksamhetsmål för 2016-2017: läsfrämjande, MIK och digital delaktighet samt vidgat deltagande. Verksamhetsmålen är kopplade till Skövde kommuns Vision 2025.

Kultur- och fritidsnämnden, sektor medborgare och samhällsutveckling, ansvarar för att:

- Utveckla folkbiblioteksverksamheten utifrån bibliotekslagens mål och prioritera läsfrämjande, MIK och digital delaktighet samt vidgat deltagande.
- Vara sammanställande för utvecklingsarbete på lednings- och verksamhetsnivå tillsammans med sektor barn och utbildning rörande skol- och folkbibliotek.
- Biblioteksplanen följs upp årligen i bibliotekets verksamhetsberättelse och revideras vart fjärde år.

Sektor barn och utbildning ansvarar för att:

- Kartlägga utvecklingsbehov för grundskolans skolbiblioteksverksamhet samt ta fram en plan för hur verksamheten ska stärkas
- Resurser ställs till förfogande för samarbete på ledningsnivå med Kultur- och fritidsavdelningen, sektor medborgare och samhällsutveckling, i utvecklingsarbete för skolbiblioteksverksamheten.

*”Böcker ska blänka som solar och skimra som tomtebloss.
Medan vi läser böckerna, läser böckerna oss.
Kan böckerna läsa människor?
Det kan de förstås!
Hur skulle de annars veta allting om oss?”*

Lennart Hellsing